

İbadette vekil tayin etme

Adana'dan okuyucumuz: *"Üzerine hac ibadeti farz olan birisi, bu ibadeti yerine getiremeden vefat ederse; çocukları ve eşinin o görevi yerine getirmesi zorunlu mudur? Hanım, ölen eşinin yerine hacca gidebilir mi?"

Zekât, kurban ve sadaka gibi malî ibadetlerle, hem mal, hem de beden ile yapılan hac ibadetine vekâlet caizdir. Namaz ve oruç gibi sırf bedenî olan ibadetlerde ise vekâlet söz konusu değildir.

Üzerine zekât veya hac farz olduğu halde bizzat kendisi bunu ifa etmekten aciz olan bir kimse, kendisi yerine çocuklarına veya eşine, ya da güvendiği bir başkasına bunun için vekâlet verirse; vekil tayin olunan kişilerin bu görevi yerine getirmeleri zorunlu olur.

Vekâlet vermemişse zorunluluk yoktur. Fakat onun malı ile geride kalanlar (çocukları veya eşi) onun adına bu ibadeti yaparlarsa makbule geçer. Hanım, ölen eşi yerine hacca gidebilir.

Şimdi Asr-ı Saadetten altın örneklere geçelim:

İbn-i Abbas (ra) anlatır: Sa'd b. Ubâde'nin (ra) annesi vefat ettiğinde adak borcu vardı ve yerine getirmemişti. Bunun üzerine Sa'd, Resûlullah'a (asm) geldi ve fetva istedi. Allah Resulü (asm) de:

"Onun adağını yerine getir!" buyurdu.¹

Hazret-i Âişe (ra) anlatır: Bir adam Resûlullah'a (asm) geldi ve:

"Yâ Resûlallah, annem ansızın vefât etti. Eğer konuşabilseydi tasaddukta bulunacaktı. Onun yerine ben sadaka vereyim mi?" diye sordu.

Resûlullah (asm):

"Evet, onun için tasadduk et!" buyurdu; adam da annesi için sadaka verdi.²

İbn-i Abbas'tan (ra) rivayet edilen bir başka haber de şöyle: Bir kadın hacca gitmeyi adamıştı. Fakat ömrü vefa etmedi ve adağını yerine getiremeden öldü. Kadının kardeşi Resûlullah'a (asm) geldi ve kardeşinin adağını yerine getirip getiremeyeceğini sordu.

Allah Resulü (asm):

“Ölen kardeşinin borcu olsaydı, öder miydin?” diye sordu.

Adam:

“Tabî!” deyince Peygamber Efendimiz (asm):

“Öyleyse, Allah'a karşı olan borcunu da öde! Çünkü o ödenmeye daha çok lâyıktır!” buyurdu.³

Abdullah b. Zübeyir (ra) anlatıyor: Has'am kabilesinden bir adam geldi ve Hazret-i Peygamber'e (asm):

“Babam yaşlı bir ihtiyardır. Bineğe binemez. Kendisine hac da farz olmuş durumda. Onun yerine hac etsem olur mu?” dedi.

Hazret-i Peygamber (asm):

“Babanın büyük oğlu sen misin?” diye sordu. Adam:

“Evet!” deyince, Allah Resulü (asm):

“Babanın borcu olsa sen öder miydin?” buyurdu. Adam da:

“Evet, öderdim!” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (asm):

“Öyleyse onun yerine haccet!” buyurdu.⁴

Sözün kısası: Annemiz veya babamız “mal” yönüyle muktedir oldukları halde, “sıhhat” yönüyle yapmaya muktedir olmadıkları adaklarını veya sair malî ibadetlerini, yapmamız için bize vekâlet verebilecekleri gibi, bir başkasına da vekâlet verebilirler. Eğer bize malî ibadetlerini yapmamızı vasiyet etmişlerse yapmakla mükellefiz“onlara vacip ise yapmamız vacip; onlara farz ise yapmamız farz olur—; bize vasiyet etmemişlerse yükümlü olmamakla beraber, ahlâkî olarak, onların varsa mallarından, onların borçlarına karşı duyarlı olmalı ve yine yapmalıyız.

Ancak annemiz veya babamız sağ iseler, sağlıkları da yerinde ise, ibadetlerini

kendileri yapmakla mükelleftirler.

Dipnotlar:

- 1- Nesâî, C.7, S. 30
- 2- Nesâî, C.6, S.712
- 3- Nesâî, C.5, S.146
- 4- Nesâî, C.5, S. 149